

Charlie

KORUNK
PRÓZÁJA

Mi lesz veled, Charlie? Ideig-óráig megtúrt a világ — most eldob. S nincs kiút. Az új gazdám hallani sem akar rólad. Neki már van kutyája, s szerinte összemarakodnátok a koncon, szóval érthető az ő álláspontja, s ami döntő, ő határoz, én is tőle függök. Neki nem Charlie vagy, hanem egy kutya a sok közül, bizonyára ismeri azt a mondást, hogy annyi, mint a tarka kutya. Ő bizonyára nem gondolkozik el a sorsodon, hiszen nem ő vett magához, nem ő nevelt fel.

Milyen rég is volt az! S valahogy azok az emlékek, a legelsők jobban megmaradtak, de ezzel talán mindenki így van. Hogy félt, amikor hoztam! Odalapult a vállamra, s apró mancsával szorított. Nyár vége volt, de még elég nagy a forgalom, az autók szinte egymást érték, s ő ijedtében még jobban kapaszkodott, fejét bedugta állam alá, hogy ne lássa őket. Éreztem, hogy remeg.

Akkor követtem volna el a hibát? Hogy elhoztam magammal? Miért is tettem tulajdonképpen? Szánalomból?

Az iskola udvarán láttam őket. Anyjuk után szaladtak, amelyik biztosan unta már őket, minduntalan lelépett. Habár az is lehet, hogy éppen eledel után ment. Aztán megtudtam azt is, hogy nem tartoznak senkihez. Nagyritkán valaki megszánja őket, s dob nekik. Ő volt a legmutujabb. A legkisebb, a legszerencsétlenebb. Testvérei eltolták az étel mellől, mert erősebbek voltak.

De vajon csak szánalomból vettem magamhoz?

Fülét hegyezi, figyel, megiramodik, megáll előttem, farkát lóbálja, fejét hozzányomja a térdemhez, megsimogatom, erre végignyalja érdes nyelvével kezem csuklótól fel könyökgig.

Arra számítottam, hogy itt maradhat. Habár úgy mondják, hogy a kutya gazdája után megy, nem a környezetéhez ragaszkodik. De hát hamar kiderült, hogy oda, H-ba, új lakásomra nem vihetem. Ekkor penditettem meg Andris bácsiék előtt ezt a lehetőséget. Őket már ismeri. Kutyájuk nincs. Vigyázna a házra. Az elején úgy hittem, sikerül meggyőznöm őket. Addig úgy vettem észre, nem ellenzik Charlie-t. Még segítettek is, ötletekkel láttak el, ami jól jött, mert addig még nem volt kutyám. Pici nem volt az enyém, habár azt hiszem, nálamnál jobban senki sem bánt vele, s ő is hozzám ragaszkodott a legjobban. Néró is csak alkalmi látogatóm volt.

Először is valami vackot kellett szereznem neki, mert valamilyen vacska mindenkinek kell legyen. Andris bácsinak az ötlete volt a lépcsőfeljáró alatti hely, azt kipucoltam, kerítettem dobozt, kibéleltem, deszkával elkerítettem, csak egy kis rést hagytam, amin ki meg be járhatott. Nem volt valami felemelő látvány, de egyelőre megfelelt. Mindenki így kezdi. A kaját egy konzervdobozban kapta. Adtam neki rendesen. Nemegyszer többet is, mint amennyit meg tudott enni. Ilyenkor mindig Simi járt az eszemben.

Simit nem szerettem, inkább sajnáltam. Erzsébethez, a biológia szakos tanárnőhöz járt le rendszeresen. Úgy déltájt jelent meg az iskola udvarán. Addig ki tudja, hol csatangolt kis enniválóért, amit különböző udvarokon szedett össze, maradékért, amit a szemétdombon talált. Olykor egy-egy kutya, a ház őrzője onnan is elzavarta, olyankor farkát behúzva menekült, csak néha morgott vissza a másik dühös csaholására, gyámoltalanul elkullogott, s pár házzal tovább kezdte előlről.

Ha az iskolába túl korán jött, megtörtént, hogy egy-egy nagyobb gyerek megdobálta. Ilyenkor eliszkolt, félrevonult valahová, majd mikor a gyerekek elmentek, visszajött, s leült a kijárat mellé, várta Erzsébetet. Erzsébettől tudtam meg, hogy Simi azóta járt le, amióta gazdája más kutyát hozott, sokkal erősebbet, amelyet nem is lehet elengedni, mert harap, mérgesebbet, amelyik rekedtre ugatja magát, úgy is csúfolják, hogy a Rekedt, bár én azt hiszem, nem az ugatás tette tönkre a hangszálait, hanem a póráz, ugyanis az a szokása, hogy ha valaki közeledik, ugrik bolondul neki, a lánc pedig mindig — még a levegőben — visszarántja. Amikor a rekedtet odahozták, Simit a gazdája el akarta tenni láb alól. Főlölslegessé vált. Már beszélt is a vadással. Aztán az asszony megsajnálta, így hát nem pusztították el, hazajárhat, de ott pár „dögölnél meg“-en kívül mást nem kap.

Addig keresett a fűben, míg a kerítés mellett talált egy csontot. A csont túl nagy neki, de ő nem hagyja, elülső lábával fogja, s fogával próbálkozik, már minden oldalról kitapasztalta, mégsem boldogul, de ő azért nem hagyja. Ha zajt hall, felnéz, körülkémelel, szájába fogja, s pár lépéssel arrébb viszi. „Finom, Charlie?“ kérdem, de ő felém se néz, elbűvöli a csont látványa, csak a farkával jelzi, hogy hallotta, tudja, hogy hozzá szóltam.

Kíváncsi voltam, hogyan szokja meg a nevét. Nem is emlékszem, hogyan jutott eszembe ez a név. Talán a szó hangulata talált a pofájához. Sokáig azon derültem, hogy Andris bácsiék nem tudják kimondani. Később meg azon, hogy kiderült, hogy Charlie — szuka. Ajánlották, hogy legyen Sárrika. De valahogy nem jött a számra. Maradt tehát a Charlie. Mondta aztán valaki, hogy Steinbecknek is van egy Charley nevű szuka kutyája, ezt a véletlen megfelelést érdekesnek találtam, de már nem változtatott a tényeken. Megszokta a nevét is, a vackát is, éppúgy, mint a konzerves dobozt. Rájött arra, hogy mikor az ajtó nyikorog, előjöhet, mert én vagyok, ha a bádog zörög, enni kap, sőt, már én is így hívtam: hozzákoccantottam a konzervesdobozt a cementhez. Megtanult alkalmazkodni a világhoz.

Tulajdonképpen Simi is alkalmazkodott, jobban mondva újraalkalmazkodott, amikor a rekedtet odahozták, csak ő akkor a megváltozott körülményekhez. Megértette a helyzetet.

Elég gyakran hívtam, mert kedves volt nekem ez a csöpp jószág, s mindig adtam is neki valamit, mert nem akartam becsapni. Mindenáron el akartam kerülni azt, hogy csalódjék bennem. Még az is nehezemre esett, hogy az orrára kop-pintsak, ahogy tanították, azért, hogy ne gyalogoljon be a lakásba, de beláttam, hogy meg kell tennem, mert be kell tartani bizonyos játékszabályokat. Sőt, még Mari néniéket is erre kértem.

Charlie — legnagyobb öröömre — önfeledten és élvezettel lefetyelt, s néha hálásan felsandított rám — legalábbis nekem úgy tűnt.

Ezt onnan gondolom, hogy ugyanígy nézett rám Pici is, amikor dobtam neki. Na persze neki csak egy-egy penészedő, legjobb esetben száraz kenyérdarab jutott, de ő azt is hálásan fogadta. Még azt is többnyire titokban adtam. Lehetőleg úgy csináltam, hogy az étkezés végére maradjon valamennyi kenyérem, amit külön engedély nélkül odaadhattam Picinek. Pici a tornácra kívül várta, hogy hajtsam oda neki, s ő a legtöbbször ügyesen, röptében kapta el. A háziakat sosem láttam, hogy valamivel megszánták volna. Esetleg, ha valami megromlott. Vagy ha leöltek egy tyúkot vagy egy libát, akkor annak a belét odalökték a földre. A kenyéret gyűjtötték prézlinek. Külön polcon tartották, s ha nem voltak otthon, titokban onnan lopkodtam Picinek, persze mindig mértékkel, bár az az érzésem, hogy erre is rájöttek, csak nem akartak szólni. Pici minthogyha értette volna a dolgot — lehet a mozdulataimból, mimikáimból sejtette meg —, ilyenkor befogta szájába a kenyéret, és elkotródott vele az udvar végébe vagy a kiskertbe a kerítés mögé.

Picit azért nem szerették, s ebből kifolyólag nem is etették, mert nem ügyelt

úgy a házra, ahogyan azt elvárták volna tőle. Szép sörényű, nagy kutya volt, ha idegen jött — Pici általában a tornác szélén tanyázott —, nem mert közeledni. Pedig nem ugatott, sőt meg se moccant. Aki ismerte, nyugodtan járt-kelt, nem törődött vele. Engem is azonnal befogadott, még legelőször sem mordult rám, ehelyett barátságosan odajött, megszagolt, én megsimogattam, attól számít a barátságunk.

Aztán meg el-eltűnt, néha még egy-két hétre is, ilyenkor csak hallottunk róla, hogy itt vagy ott látták. Megtörtént, hogy a falu legkülönbözőbb pontjain találkoztunk. Néha magányosan poroszkált, látszólag céltalanul valamilyen irányban, máskor egy kutyacsapatból vált ki, s jött oda hozzám, mindig hívás nélkül. Ez persze jól esett nekem.

Csavargásaiért is szerettem Picit. Igaz, ilyenkor a neki szánt kaját, ami a földön várta, más ette meg, de hát ő is kaphatott valamit valahol. Irigyeltem is Picit kóborlásaiért. Enn oda voltam kötve ahhoz az iskolához, nem mozdulhattam a faluból, ő meg szabadon járt-kelt. Igaz, néha csatákosan, bogáncssal teli bundával vetődött haza. S ami még rosszabb: néha napokig köhögött, valami hányinger-szerű rángatózás vette elő, azt mondták a háziak, hogy szeget evett, vagyis valahol szeggel — amit belerejtettek az ennivalóba — megetették. Sajnáltam Picit, szemben a háziakkal, akik szerint jól tették, hogy megetették, legalább többet nem koricál. „Ügyis hozok másik kutyát“ — mondogatta Pityu, egyszer megkérdeztem, hogy akkor mi lesz Picivel, azt válaszolták, hogy nem sajnálják tőle a mérget, de még a sörétef sem. Simi sorsára jut Pici is — gondoltam. Azt mondtam, hogy én majd elviszem, ha máshová költözöm, ne öljk meg.

Elülső lábait felteszi a rönkre, átugorja, megkerüli a bokrot, eltrappol a szilváfaig, beleszagol a fűbe, s rohan tovább.

Aztán elérkezett az az idő is, amikor Charlie — miután megismerkedett az udvarral, az állatokkal, a kerttel, szóval mindazzal, ami a kerítésen innen van — kimerészkedett azon túlra. Vacka még mindig a lépcsőfeljáró alatt volt, így hát kedvére indulhatott felfedező útjaira.

S nemsokára jött a figyelmeztetés is, Mari néniék közvetítették, hogy ha nem kötöm meg a kutyát, megmérgezik. Gondolkodóba estem: hát még ezt a kis ártatlant is képesek lennének? Ugyan én is foglalkoztam már a láncc gondolatával, főleg azért, mert az autóktól féltettem. De hát se pórázom, se láncom nem volt. Egyik nap találtam az úton egy bőrdarabot, ami úgy látszott, egyelőre megfelelne, oda hívtam Charlie-t, rápróbáltam a nyakára, jónak bizonyult, de valahogy nem volt erőm feltenni. Épp a nyakán van egy jópofa fehér folt, csak a lábán, és a farka végén van még, szőrének többi része barnás. Az a darab bőr pedig elcsúnyította. Nem tettem fel, inkább a kerítésen próbáltam a réseket eltorlaszolni, de a kópé túljárt az eszemen. Közben megjött a második figyelmeztetés: a szemközti szomszéd ugyanakkora kutyáját valóban megmérgezték. Nincs mese — gondoltam, s a szij felkerült Charlie nyakára. A szerencsétlen nem értette a dolgot, az elején azt hitte, ez is játék, véget ér egyszer, de amikor látta, hogy komoly, szabadulni próbált tőle, elülső lábával kaparta volna le a szíjat. Andris bácsi szerzett láncot is. Az még nagyon rövid volt. Alig tett pár lépést, máris húzta vissza. Charlie megállt, és nézett rám nagy szomorúan. Ekkorra már megtanult ugatni, s most az égre emelve fejét, vonított keservesen. Naponta kétszer vonultunk, én elől, kezemben a csajka, Charlie mögöttem, láncát csörgetve. Erős telünk volt abban az évben, sajnáltam kizárni éjszakára, új vacka volt már, a fáskamrát rendeztük be neki, bőven ellátva rongyokkal. Ide vonultunk be este, reggel pedig — ha olyan volt az idő — a bejárathoz kötöttem. Aztán kapott új póráz, s hosszabb láncot, kifeszítettem egy drótot a fáskamra és a ház között, azon aztán futkározhatott kedvére. Kezdetben húzta ugyan a nyomorultnak a fejét, akadt bele mindenbe, és feltekeredett a lánca, s olyankor rángatózott idegesen, ugatott elkeseredetten, míg meg nem

sajnáltam, s ki nem szabadítottam. Mostanra már megtanulta azt is, hogyan kell bánni a láncával. Hozzáidomult. Fokozatosan, lépésről lépésre, úgy, ahogy szokás, és neki sikerült. Kompromisszum az étellel.

„Charlie“ — kiáltom, felemeli a fejét, idebaktat, megáll előttem, a póráz most is a nyakán, alatta a szőr sose sima, bedugom az ujjam a szíj alá, vakargatom, s ez jól eshet neki, mert még a szemét is behunyja. „Na mehetsz“ — verek rá a fenekére, s ő fürgén megugrik.

V-ben nem volt szokás a lánc. Se Picinek, se Nérónak nem volt lánc. Siminek se. Csak a rekedtnék. Ott nem olyan nagy a forgalom. Ott még jó kutyának lenni, mondaná Charlie. Ott csak azt a kutyát kötik meg, amelyik harap.

„Vajon Charlie harap-e?“ — töprengök néha. Egyszer — Charlie még kisebb volt — későn, jóval sötétedés után jöttem haza. A zajra előbújt vackából, de ahogy meglátott — nyilván nem ismert meg — lassan, nesztelenül hátrálni kezdett. „Félsz, kutyi!“ — kiáltottam el magam, hangomról felismert, volt ott farkcsóválás, ugrálás, kéznyalás.

Picivel nem szívesen indultam el. Ha egyedül voltam, nem törődtek velem a kutyák, de ha ő elkísért, rögtön ránk rontottak, ahogy elindultunk. S ilyenkor nemhogy védett volna, inkább ő húzódott meg mögöttem, oltalmat keresve. Ilyen lenne Charlie is?

Múltkor felfedeztem az állán egy sebhelyet. Azt más kutyával való marakodásban szerezhette, de annál valószínűbb, hogy valaki megrúgta. Éjszaka néha felébreszt az ugatásával; „Charlie vigyáz a házra“ — motyogom elégedetten.

Szeles bácsi, akinek ajánlottam Charlie-t, itt lakik három szomszédval arrébb, azt mondja, hogy neki olyan kutya nem kell, amelyik még házörzőnek sem jó. Leforrázva jöttem haza. „Igaz lenne ez, Charlie? Látod, ezért sem kellesz.“

Nyakát behúzza jön felém, arcom kémelve, mint aki tudja, hogy van a rovásán, odatelepszik mellém a farára ereszkedve, miután újra — ki tudja hányadszor — megszagolja a gépem, nem nyalja meg, arról leszoktattam.

A Szmena—12-esem van most velem, beállítva, felhúzza, csak a távolság kell, és kattanhat. Ma még nem készítettem egyetlen felvételt sem, amit eddig produkált Charlie, azt már mind megörökítettem. Kölyökkora óta fényképezem. Most keresem, hogy mi az, ami még hiányzik. Miért készítettem ezúttal is elő a masinát, van-e még valami, ami érdekelhet? Ami hozzátartozik a lényeghez?

Picinél a játékoság volt az egyik kulcsszó, kulcskép. Nála ezt már az első pillanattól megsejtettem.

Sokat játszottunk Picivel. Hátsó lábára állt, az elsőt mellemre tette, úgy bakalódtunk. A kesztyűm jelentett nagy vonzerőt számára. Engedtem, hadd rágja. Kimentünk a kert végébe. „Fogd meg!“ — szoltam, rámutattam a libákra, s ő már loholt utánuk. Télen versenyt szaladtunk.

Kellemes, meleg ős volt. Egész délutánokat üldögéltem az egymásra dobált rönkökön, Pici járt-kelt körülöttem, kezemben a gép. Lestem, és fényképeztem minden mozdulatát. Néha letelepedett mellém, ilyenkor a házat, a kertet, a falut kaptam le.

Közeledik, s lesi, hogy figyelem-e, aztán amikor látja, hogy észrevettem, ledobja magát a lábam elé. Vagyis hív játszani.

Ez az egyezményes jel alakult ki közöttünk. Sose állom meg, hogy ne nyúljak hozzá. S ezt ő is tudja. Aztán minden alkalommal komolyra fordul a dolog, amolyan ügyességi próba alakul ki, hogy én kapom-e el az ő mancsát, vagy ő foghatja be szájába a tenyerem. Belefeledkezik, morog, vicsorit. Aztán magamhoz húzom, megsimogatom, ez jelentené, hogy részemről befejezettnek tekintem az egészet, de ő a lábam elé áll, eltörleszolja az utat, majd hátulról átfogja a lábam, lépni sem enged. Kezdődik minden előlről, ha nem tudom valamilyen módon becsapni.

Picit nem hozhattam V-ből magammal, de Charlie ebből a szempontból egy második Pici.

Néróval nem lehetett játszani. Az utca közepén feküdt a porban. Még csak azt sem mondhatom, hogy várt. Egyszerűen csak ott tanyázott. Minden délben iskolából hazajövet ott találtam. Szóltam hozzá, de úgy állt fel, hogy rám se nézett. Én azért tudtam, hogy ott kutyagol lógó füllel mögöttem. Nem ugrált, nem nyüszített az örömtől, megállt az ajtóban, és várt. Ebéd fejében kijárt egy pacsi, ezt kérésre kiosztotta, mindig egyet, sose többet. Aztán sarkon fordult, s elporoszkált. Koromfekete vadászkutya volt, talán az egyetlen fajkutya a faluban. S mintha ennek tudatában lett volna, kimértnek, tartózkodónak mutatkozott. Már-már azt is mondhatnám: méltóságteljesnek. Azt a képet találok a legjellemzőbbnek rá, amelyiken trónol a porban két elülső lábát keresztbe téve, fejét mereven tartva, szemé éberén figyel.

Nérót biztosan elfogadnák. Amikor Charlie-t el próbáltam szerezni, az egyik kifogás épp az volt, hogy még nyulat fogni sem tud. Valóban, Charlie még nyulat sem tud fogni, mást sem, és általában szelid, semmit sem bánt. Nem ölt csirkét, nem ivott tojássárgát, még a macskára sem haragszik. Néha a disznókat hajkurássza, de csak akkor, ha az évésben zavarják. Máskor viszont feláll a hátukra, harapdálja a farkukat, szóval eljátszik velük.

Kinek kellesz te, Charlie? Nemcsak nyulat fogni nem tanítottalak meg, arra sem, hogy visszahozd az eldobott követ, labdát, nem érted, mi a „gyere ide!“, a „fogd meg!“, „co el!“, „mars!“. És nem tudsz — ezek után természetes — pacsit adni. Néha ugyan felemeli valamelyik lábát, de azt inkább kötődésből teszi. Nem szolgálász, sem két hátulsó lábodon állva, sem farkcsontodra ereszkedve, pedig látod, Gizelláék befogadnának, ha ezt tudnád. De most már késő. A te korodban már lehetetlen. Reménytelen eset vagy te, Charlie!

A feketeribizli bokor mellé leereszti hátulsó felét, lábát szétteszi, és — úgy tudja, nem látom — levizel egy pityangot, s az a sanda gyanúm, hogy ezzel egyben véleményét fejezi ki. Egyetértésem jelül rákacsintok.

Ilyen képem is van már. „Figyeld meg, milyen kiszolgáltatott az állat, amikor a dolgát végzi“ — mondta egyik ismerősöm, de nem nagyon értékeltem megjegyzését, egyrészt, mert ezt hallottam már, másrészt, mert nemcsak ilyenkor kiszolgáltatott. Aki nem hülye — látja. Csak rá kell nézni erre a kutyira.

Azt sajnálom, hogy éjszakai útjaira nem tudtam elkísérni. Készítettem ugyan pár éjszakai képet, elrejtözve, úgy, hogy nem vett észre, de az nem az igazi, amire én vágyom, az ahogyan az ő titka marad. Főleg azt szeretném tudni, hogy örömet leli-e éjszakai csatangolásaiban, befogadják-e a többiek?

Kifutkározta már magát, kihasználva ezt az elég ritka szabadságot, amikor napközben is megszabadulhat a lánctól, nyelve, amit én úgy hívok: nyakkendője, kilóg, szaporán szedi a lélegzetet, odajön, és letelepszik mellém, egy ideig hason fekszik, aztán — úgy látszik, ez is fárasztó — eldől az oldalára, elereszti magát. Emlői megduzzadtak, hasa domborodik: Charlie nemsokára kölykezni fog.

Na, talán ezt érdemes megörökíteni, újra megmérem a fényerősséget, beállítom a távolságot, ellenőrzök gondosan mindent, majd keccen a masina, keresek egy még jobb szöveget, keccen újra, Charlie oda se figyel, még a fülét sem hegyezi, nem törődik ezzel, mint ahogy azzal sem, hogy nemsokára kölykei lesznek, ugyanolyan kis mutuj kutyik, mint amilyen ő volt, védtelenek, kiszolgáltatottak. S talán még csúnyábbak. Mert megfordult itt vörös szőrűtől görbelébü borzasig mindenféle eb, mind „tisztá korcs“, ahogy a kollegáim mondják; „Charlie férjhez ment“ — újságolta rejtélyes mosollyal Mari néni, engem inkább az nyugtatott meg, hogy ez Charlie-nak a közösségbe való befogadását jelenti.

De vajon mi lesz ezután? Nem tudom, milyen szerepet kapott Charlie a falu kutyái közt, vagy kisebb csoportban, nem is néztem utána a szakkönyvekben, de

nem nehéz kitalálni, hogy itteni helyzetének változásával szerepe is megváltozik. Ez már így van.

Mi lesz veled, Charlie? Mi lesz a kölykeiddel? Kinek kellene nagyhasú kutya? A szukától amúgy is mindenki menekül.

Persze ezeken is csak én töprengek, Charlie elnyújtózva szundit, majd hogyan alszik, ha légy vagy valamilyen bogár repül a füle környékére, bosszúsán odakap a mancsával, aztán megnyugszik. Most a bolhák zavarhatják, mert hirtelen felkapja fejét, és sietősen, ínyét felhúzva keres fogával.

Ez volt a következő lépés? Az alkalmazkodás újabb foka? Teljesen idomulni az élethez? Előbb a vacok, a konzervdoboz, majd a póráz, a lánc, s most a kölykök? Minek, Charlie? Ez lenne az élet?

Vakációból (párhetes megszakítás után) tértünk vissza a szolgálatba, hogy Simi nem jelentkezik, előbb fel sem tűnt, később azzal magyaráztuk, hogy bizonyára még nem tudja, hogy visszaérkeztünk. Erzsébet már gyűjtötte is neki az ennyivalót, úgyhogy első napokra Simi számára aranyélet nézett ki, amikor megtudtuk, hogy nincs már Simi. Megmérgezték. Ez engem is elszomorított. Lelkiismeretfurdalásom volt vele szemben. Még nyár elején, a vakáció első napjaiban történt, én V-ben maradtam pár napra, egyszer vacsorára épp Nérót vártam, s hát meglepetésemre Simi jelent meg. Rögtön farkát kezdte csóválni, az alázatosság volt a jellemzője, így is örökitettem meg: farkcsóválva, „könyörgő” szemmel, elnyújt pofával. Enyhe délután volt, kint ültem a ház előtt, Simi odajött, és nyalni kezdte a kezem. Nem az ételt sajnáltam tőle, azt meg is kapta, de ez a hízelkedés taszított, nem szerettem, ha összenyal, így hát miután bekebelezte az odalőköt kaját, elkergettem, vagyis épp azt tagadtam meg tőle, amire talán a legnagyobb szüksége lett volna: a jó szót, a simogatást. Utólag megbántam.

Picivel egyszer még ennél is kegyetlenebb voltam, s ez most annál fájdalmasabb érzés, mivel immár jóvátehetetlen.

Akkor már elköltöztem Pici gazdájától, igaz, nem jöttem el V-ből, Picivel azután csak a faluban találkoztunk. A barátság persze maradt, s Pici elkísért egyik alkalommal új lakásomba. Nem bántam volna, ha ott marad, vagy rendszeresen eljár, hiszen abban a házban csak én laktam. Jól is lakattam, de amikor már elmenőfélben volt, megjelent Néró, s pillanatok alatt összemarakodtak, érthető volt, mindkettő him, Néró nem tűrhette, hogy más betolakodjon a birodalmába, mert akkorra már az udvart is odaszámította. Néró bizonyult erősebbnek, Pici csapzottan távozott, s én megértettem valamit. Következő alkalommal — bármennyire fáj is — nem hagytam, hogy utánam jöjjön.

Kegyetlen voltam, s még az is enyhe vigasz, hogy a körülmények készítették annak lenni. De ha kegyetlennek mondom ezt, mi lesz a kifejezés arra, amit Charlie-val teszek, akit én hoztam, én neveltem, s most alighanem — ha nem találók neki új gazdát — szélnek kell eresztenem?

A szomszéd kertből hangfoszlányokat hoz az enyhe szellő, Charlie felkapja fejét, hegyezi a fülét, feláll, farka az égnek mered, ugatni kezd, hasizma ütemesen rándul.

Mi lesz veled, Charlie, ha majd hiába várod, hogy a konzervesdoboz megteljen, ha majd nem engednek be a fáskamrába, még akkor sem, ha esik, s elkergetnek a csürből, ha a széna közé fekszel? Ugatod-e akkor még a szomszéd disznáját, ha áttéved? Vagy behúzott farkkal menekülsz?

A behúzott farkról Tiszáék jutnak eszembe. Hogy melyik Tisza, sose jegyeztem meg, pedig a gyerekek többször is megmutatták, azt sem tudom, hogy a többit hogy hívják, de azt alighanem a gyerekek sem tudták. Pontosan nem tartottam észben a számukat sem. Abban az évben a felső iskolaépületben tanítottam, ott találkoztam velük. Valamelyikük (vagy talán valamennyiük?) az iskola udvarán lakó iskolaszolgálóhoz tartozott, de nem tudtam megállapítani, melyik az, egyfor-

mán soványak, félnékek voltak. Egy év alatt sohasem hallottam őket ugatni. Ha észrevették, hogy eszem, odajöttek hozzám, s éberem lesték minden mozdulatom, egy-egy falat után nyeltek nagyokat, képükről lerítt, hogy éheznek. Szánalomból vettem nekik, ilyenkor — meglepetésemre — ha többen voltak, sem marakodtak, a falat azé lett, amelyik közelebb állt. Ha kezemmel hirtelen mozdulatot tettem, eliramodtak, pedig sose bántottam őket.

Tiszáék a gyerekekhez is mindig odaálltak, de azok ritkán adtak nekik valamit; azt többször is megfigyeltem, főleg úgy, hogy ők engem nem vettek észre, legtöbbször elkergették őket, rosszabb esetben beléjük rúgtak, vagy kövel dobálták. Ilyenkor lesunyított füllel, behúzott farkkal menekültek, a gyerekek pedig jóízűen röhögtek rajtuk. Lám, lehet ezen derülni. Egyszer — még Pici gazdájánál laktam — elgondolkozva bandukoltam haza, s szokatlan zajra lettem figyelmes. Az út kanyarodik, ezért az elején nem tudtam, miről van szó; hirtelen a kanyarban megjelent Pici, s lóhalálában rohant felém. Több, összekötözött üres konzervdobozt erősítettek a farkára, ennek a zöreje rémitette meg az állatot. Alig tudtam megállítani, mert ijedtében meg sem ismert, rohanni akart tovább. Leszedtem róla a dobozokat, megsimogattam, magamhoz szorítottam, hogy nyugodjon meg, természetesen nem maradhatott el a kéznyalás, sündörgés, de megalázása szomorúvá tett, annál is inkább, hogy a kanyarban, a kerítések mögül fürkésző fejek bukantak elő, akik kíváncsiak voltak a látványra, amit — szerintük — én elrontottam.

Charlie most a kert felől fut felém, nekem hirtelen az az érzésem támad, hogy Pici rohan kétségbeesetten felém, s eltakarom a szemem.

Simi tehát végképp elmaradt, s egy darabig betöltetlen maradt a helye is, míg egyszer — talán hogy azelőtti hibám jóvátegyem (amikor magamhoz nem engedtem fel) — elcsaltam Picit az iskolába, megfelezttem vele az uzsonnámat. Erre máskor is előjött, ilyenkor kikutattuk kaja után a padokat, a személtládát, és még a kályha mögé is benéztünk. Pici persze nem a Simitől megszokott pontossággal jelentkezett, hanem alkalmoszerűen, s ilyenkor szertartásosan kezdtük a panaszkodással. „Hát hogy megy sorod, Pici?“; „Adnak-e enned?“ — tettem fel majdnem mindig ugyanazokat a kérdéseket, s rövid vakkantás, nyüzsités volt a válasz.

„Simi-sors“ — fogalmaztam akkor, s nem tudtam, hogy ez nemsokára még találóbb lesz.

Előbb szinte nem is akartam elhinni, talán azért, mert pontosan senki sem akarta megmondani, hogyan történt. „Mégmérgezték, de nem a gazdája“ — mondta egy gyerek. Tejet kellett volna itatni vele rögtön, suhant át az agyamon, aztán ráeszméltem, hogy most minden késő. Pár nap múlva találkoztam Sanyi bácsival, akinek az udvarára, tudtam, gyakran járt. „Megverhette valaki, legutóbb nagyon sántált, alig tudott egyik lábára állni.“ Az a „megverhette nagyon valaki“. Szegény Pici, akivel én annak idején versenyt futottam...

Kezdődött az óvoda, az elsők közt megjött Palika is, Pici gazdájának unokája. Pici nagyon szerette Palikát. Ha feltették a hátára, ő vigyázva vitte, s eltűrt neki mindent. Palika néha a bundáját tépázta, vagy a seprűvel hajtotta, amennyire egy hároméves gyerek tépázhat egy jól megtermett kutyát. Pici pedig csak állt, és türte. Hogy Palika is szerette Picit, az abból derült ki, hogy zsiroskenyerét mindig megfelezte vele, s toporzékolva követelte, hogy az ebédből Pici is kapjon.

Leültem Palika mellé, s faggatni kezdtem. „Palika — mondtam én —, mi van Picivel?“ Nézett rám, majd a körülöttünk játszó gyerekeket bámulta, nem válaszolt. „Hol van most Pici, Palika?“ — kérdeztem újból. „Fenn van“ — szólalt meg végre. „Hol fent, Palika?“ — folytattam én könyörtelenül a kérdezést. „Mamánál!“ — válaszolt Palika. „Mikor láttad Picit?“ — faggattam, de eredménytelenül, mert Palika elszaladt lovazni a többiekkel. Pici elment, s nekem maradtak

a képek a játékos, a kóbor, a csatagos Piciről, hiányzik a vég, s bármennyire rossz esnek, szeretném, ha valaki részletesen, hűen elmesélné, hogy mi is történt valójában vele, akarom tudni a kitaszítás, a pusztulás módozatait.

Charlie most — a tilalom ellenére — megnyalja fényképezőgémem. Miért is hozom ki minden alkalommal ezt a gépet, mit akarok, mire várok? Mi hiányzik még?

V-ben tanítottam még, de átköltöztem T-be, tehát Néróval is ritkábbak lettek a találkozások, kevésbé szoros az amúgy is tartózkodó kapcsolat. Néróval is, Pici-vel is (őt később pusztították el) az utcán találkoztam ezentúl. Pici mindig örvendezve jött hozzám. Néró — a felső iskolába menet el kellett haladnom legutolsó V-i lakásom előtt — még megőrizte régi szokását: az út közepén való trónolást. Szóltam hozzá, de csak nagyritkán ért az a kegy, hogy unottan rám bámult, mint egy idegenre, mintha egy egész nyáron nem is ő járt volna fel hozzám.

Aztán eltűnt az utcáról, ritkábban láttam; elvétele itt-ott a faluban. Közben kinyírták Picit, akkoriban ismertem meg Tiszáékat, nem sokkal azután — mindazok után, ami történt Simivel, Picivel, vagy lehet, épp azért — elhoztam Charlie-t magammal.

Az alsó iskola melletti kertben voltam, hát látom, hogy kutyagol fel az üzlet irányából az iskola felé Néró. Kiáltottam, megállt, elnézett az iskola irányába, aztán újból felém, mint aki töpreng, majd elindul felém. Néróra, annak ellenére, hogy utolsó időben meg sem ismert, nem haragudtam, mindig eszembe jutott az a reggel, amikor ki kellett mennem a korai buszhoz, s ő megvédett. A kutyákat még nem kötötték meg, s épp a ház előtt állt egy csoportban vagy egy tucatnyi, legnagyobb félelmemre, a Rekedt is köztük volt, és épp indult felém. Néró — mintegy megértve a helyzetet — utánaeredt, s addig ingerelte, míg összeakaszkodtak, s elgurultak, ezzel szabad utat engedve nekem.

Felmentünk együtt az iskolához, adtam neki az uzsonnából, kiosztotta a pacsit, aztán egyre gyakoribb vendégünk lett, vele is sorra jártam az osztályokat, nemegyszer eredménytelenül, ennek ellenére következő nap is megjelent, ezúttal már kéretlenül, evés előtt is mindenkinek osztogatva pacsit. „Simi-sors“ — döntöttem, s szánalommal néztem Néróra.

Charlie megnyalja fényképezőgémem, s hagyom. Nincs erőm rászólni, nem tehetem, mert most már tudom, hogy azért hozom nap mint nap ki a gépem, hogy lefényképezsem a rémületét. Ez az egy hiányzik még a sorozatból. Picinél ezt elmulasztottam. Most sejtem, hogy csak ez következhet, hisz nincs kiút. A látvány érdekel, kegyetlenebb vagyok, mint a többiek.

Emlékeim rekeszeiből előkérezkedik egy furcsa kép. Érdekes, hogy pont most. Talán nem véletlen. Nem megnyugtató történet ez, tehát semmiképp sem furdalo lelkiismeretem altatására idézem elő. Talán épp ellenkezőleg.

Megrázó élmény volt. Legalábbis számomra. Mert nem mindenki viselkedett hasonlóan. Kóbor kutyák. Kivert kutyák csapatban. Valahol összeverődött, gazdátlan jószágok a város egyik legforgalmasabb utcáján. Nem voltak többen egy tucatnál. A város központja felé igyekeztek, az úttesten meg a járdán haladtak, egy-egy arra száguldo autótól megriadtak, elindultak az ellenkező irányba. Aztán, mintha mégis meggondolták volna magukat, mint akiknek előre kitűzött céljuk van, visszafordultak, nem tudom hogyan, egyszerű véletlen volt, vagy abból az irányból is közeledett valami? Vezért, amelyik egységes csapatát tudta volna szervezni őket, nem vettem észre. Volt autó, amelyik leállt, s végigvárta, amíg elhaladnak mellette, volt amelyik rájuk hajtott volna, ha a szerencsétlenek az utolsó pillanatban nem ugranak félre. Az emberek megálltak, és hitetlenkedve bámulták őket. Külsejük Tiszáékra hasonlított. Ugyanolyan seszínű, vékony dongájú, elcsigázott, alázatos tekintetű volt mindahány. Csak a konok kitarításukban, amellyel a város központja felé igyekeztek, volt valami dac.

Meg tudod-e bocsátani nekem, Charlie, hogy egy pillanatig azt hittem, itt megnyugszom, s téged megtarthatlak?

Rádadásul én a rémületet akarom lefényképezni a pofádról, azzal nyugtatva magam, hogy megpróbáltam mindent, ahelyett, hogy házról házra járnék, hátha akadna mégis valaki. Ragaszkodásod visszafizetetlen marad. Mert nem igaz az, hogy csak száanalomból vettelek magamhoz.

Késő este volt, az eső egyfolytában csorgott. Szomorú voltam, kiálltam az ajtóba, néztem az esőt. Lámpát nem gyújtottam, zajt se csaptam, mégis nemsokára megvillant egy kedves fehér folt a sötétben. Megnyalta a lábam, s letelepedett mellém a lépcsőre. Néztük az esőt. Nem szóltam hozzá, pedig jólesett az, hogy odajött, s ő is — mintha megérezte volna, hogy most így illik — nesztelenül várt.

Képzeltben behelyettesítem Tiszáékat a kivert kutyák helyére, s úgy gondolom, találó a csere. Hát Picivel meg Néróval?

S mi lesz Charlie-val? Nem kell, mert nem tud vadászni, mert nem szolgál. Ellökik, mert enni kér, mert játékos.

Simi-sors. Elérte Picit, Tiszáékat, még Nérót is. Charlie következne?

Pedig megpróbálta. Alkalmazkodott. Napközben láncon szaladgált, éjszaka őrizte a házat. Mégis fölöslegessé vált. Az élet?

Akkor sem fogom a rémületet megörökíteni a pofáján. Azt hiszi, csak ide a közelbe megyek, s visszajövök, mint annyiszor.

Talán csak akkor jön rá, hogy itthagytam, amikor először nem kap enni, amikor belerúgnak majd itt, ezen az udvaron, amelyiket ő őrzött. Talán majd ő is olyan behúzott farokkal fog iszkolni, maga mögött a kicsinyeivel, mint Tiszáék?

Ebsors.

Ha a rémületet mégis meg akarom örökíteni, fényképezem le saját arcom az elváláskor?

TUDOR BALTES

ÜRES KÉZZEL

Üres kézzel érkeztem a csatakos és kellemetlen emlékké váló
létezésbe / első dolgom az volt hogy kiordítsam magam

A téli szél recsegve taposta az ablakpárkányt / átharapta a
levegőt átcsörtetett a szobákon / követelőző hangom vele
versenyzett

Szokásom lett és ha alkalmam volt így nyilatkoztam ezentúl /
bár nyugodt kiegyensúlyozott és szelíd embernek néznek / valahol
bennem fantasztikus ricsaj van / reménytelenül őszinte kiabálás /
egész testemből kirobbanó üvöltés amellyel a világot üdvözöltem
s nem hallgatott el azóta sem

és szüntelenül csodálkozom hogy nem hallatszik át konvencióitok
vattahegyein

LADÁNYI MIHÁLY fordítása